

**Міністерство освіти і науки України /
Ministry of Education and Science of Ukraine
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана» /
SHEI “Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman”**

СТРАТЕГІЯ БІЗНЕСУ: ФУТУРОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ

BUSINESS STRATEGY: FUTUROLOGICAL CHALLENGES

Збірник матеріалів / Proceedings

**міжнародної науково-практичної інтернет-конференції /
International Scientific and Practical Internet Conference**

**м. Київ / Kyiv
20-22 листопада 2019 р. / November 20-22, 2019**

Оргкомітет конференції

Сагайдак М.П., в.о. завідувача кафедри менеджменту «КНЕУ імені Вадима Гетьмана», д.е.н., професор; **Верба В.А.**, д.е.н., професор кафедри менеджменту, директор Інституту управлінського консультування «КНЕУ імені Вадима Гетьмана», д.е.н., професор; **Прохорова Є.В.**, доцент кафедри менеджменту «КНЕУ імені Вадима Гетьмана», к.е.н.; **Решетняк Т.І.**, доцент кафедри менеджменту «КНЕУ імені Вадима Гетьмана», к.е.н.; **Соболєва Т.О.**, доцент кафедри менеджменту «КНЕУ імені Вадима Гетьмана», к.е.н.; **Голіонко Н.Г.**, доцент кафедри менеджменту «КНЕУ імені Вадима Гетьмана», к.е.н.; **Гарашенко Н.М.**, доцент кафедри менеджменту «КНЕУ імені Вадима Гетьмана», президент ГО «Клуб економістів», к.е.н.; **Кубарева І.В.**, доцент кафедри менеджменту «КНЕУ імені Вадима Гетьмана», к.е.н.; **Шатілова О.В.**, доцент кафедри менеджменту «КНЕУ імені Вадима Гетьмана», к.е.н.; **Мілан Радосавлевич**, декан факультету бізнесу та права, університет «УНІОН- Нікола Тесла» (Республіка Сербія); **Майя Анжелкович**, декан факультету інформаційних технологій та інженерії, університет «УНІОН- Нікола Тесла» (Республіка Сербія); **Гіоргій Гаганідзе**, д.е.н., професор, декан факультету економіки та бізнесу, Тбіліський державний університет імені Іване Джавахішвілі (Грузія); **Інеза Гагнідзе**, PhD, доцент, факультет економіки та бізнесу, Тбіліський державний університет імені Іване Джавахішвілі (Грузія); **Ніно Паресашвілі**, PhD, доцент, заступник декана факультету економіки та бізнесу, Тбіліський державний університет імені Іване Джавахішвілі (Грузія); **Галина Турбан**, канд. екон. наук, доцент, завідувач кафедри міжнародного бізнесу Установи освіти "Білоруський державний економічний університет" (Республіка Білорусь).

Матеріали друкуються в авторській редакції.

С83 Стратегія бізнесу: футурологічні виклики: Зб. Матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції [Електронний ресурс]. – К.: КНЕУ, 2019. 495 [1] с.
ISBN 978–966–926–310–0

Визначено ключові технологічні та ринкові тренди, які постають у бізнес-середовищі майбутнього; охарактеризовано перспективні зміни філософії та методології стратегічного менеджменту, уточнено ефективні бізнес-стратегії майбутнього; окреслено особливості футурологічного мислення, освітніх перспектив та компетентності стратегіста.

УДК 005.21:001.18]:004.773.7

ЗМІСТ / CONTENT

СЕКЦІЯ 1. БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩЕ МАЙБУТНЬОГО: ТЕХНОЛОГІЧНІ ТА РИНКОВІ ТРЕНДИ / FUTURE BUSINESS ENVIRONMENT: TECHNOLOGICAL AND CONSUMER TRENDS	13
Gagnidze Ineza FUTURE CHALLENGES AND PROBLEMS OF DEVELOPMENT OF THE CIRCULAR ECONOMY BUSINESS MODELS	13
Lekashvili Eka CURRENT ISSUES OF NEW ECONOMIC POLICY	19
Maliarchuk Olha THE DIRECTIONS OF CREATIVE ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT IN UKRAINE	24
Mariam Churchelauri MARITIME TRANSPORT CLUSTER DEVELOPMANT IN GEORGIA	27
Natorina Alona COHERENCE OF CUSTOMER E-LOYALTY AND E- SATISFACTION	32
Papachashvili Nino REFLECTION OF GLOBAL TRANSFORMATIONS ON THE LABOUR MARKET (CASE OF GEORGIA)	35
Papachashvili Tamar CADASTER CHALLENGES OF LAND MARKET (CASE OF GEORGIA)	40
Sepashvili Eka DIGITAL TECHNOLOGIES AND E-BANKING: THE FUTURE OF GLOBAL ECONOMY	45
Urotadze Ekaterine IMPACT OF SOCIAL MEDIA ON BUYING DECISION OF TOURISM SERVICE CONSUMERS	52
Андрос Світлана СУЧАСНІ ТРЕНДИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ / Andros Svitlana MODERN DEVELOPMENT TRENDS OF BANK LOANING IN AGRICULTURAL ENTERPRISES	58
Бурий Єгор, Редько Катерина КОВОРКІНГ ЯК СУЧАСНИЙ ТРЕНД В ОРГАНІЗАЦІЇ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА / Buryi Yehor, Redko Kateryna COWORKING AS A MODERN TREND OF ORGANIZATION OF BUSINESS ENVIRONMENT	64
Ведмідь Олександра, Корогодова Олена ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ТЕНДЕНЦІЙ НА РОЗВИТОК БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ / Vedmid Oleksandra, Korogodova Olena THE IMPACT OF TECHNOLOGICAL TRENDS ON BUSINESS DEVELOPMENT IN UKRAINE	68
Венгер Лілія ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ІНДУСТРІЇ 4.0: ТЕНДЕНЦІЇ МАЙБУТНЬОГО / Venger Liliia DIGITAL TECHNOLOGIES INDUSTRY 4.0: FUTURE TRENDS	73
Вострякова Валентина, Махова Галина СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ ПАТЕНТНОГО ПОШУКУ / Vostriakova Valentyna, Makhova Halyna STRATEGIC ASPECTS OF PATENT SEARCH	78

Lifintsev Denys, State Mihaela CROSS-CULTURAL COMMUNICATION IN BUSINESS: RECOMMENDATIONS FOR UKRAINIAN COMPANIES TRADING WITH PARTNERS FROM ROMANIA	315
Маковоз Оксана, Мирошник Тетяна СИСТЕМА КРІ В МЕНЕДЖМЕНТІ / Makovoz Oksana, Myroshnyk Tatiana KPI SYSTEM IN MANAGEMENT	321
Мешкова-Кравченко Наталія СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ АСОРТИМЕНТОМ ПІДПРИЄМСТВА / Mieshkova-Kravchenko Natalia STRATEGIC ASPECTS OF ENTERPRISE ASSORTMENT MANAGEMENT	324
Мельник Анастасія, Камінський Сергій РОЛЬ ВИРОБНИЧОЇ ПОТУЖНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА / Melnyk Anastasia, Kaminsky Sergey THE ROLE OF PRODUCTION CAPACITY IN THE ACTIVITY OF ENTERPRISE	328
Mermanishvili Tamar INTERNATIONAL MIGRATION OF SKILLED WORKERS – CHALLENGE OR OPPORTUNITY?	332
Mikaberidze Tamta OPPORTUNITIES OF BUSINESS DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF EXPORT SIMILARITY (CASE OF GEORGIA)	338
Младанович Ірина, Погребняк Анна СУЧАСНІ ТРЕНДИ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ СТРАТЕГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ / Mladanovych Iryna, Pohrebniak Anna THE MOST EFFECTIVE STRATEGIES FOR BUSINESS DEVELOPMENT IN UKRAINE TODAY	344
Муравецький Святослав СТРАТЕГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ СИНТЕЗУ ЗНАНЬ В КОНТЕКСТІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ / Sviatoslav Muravetskiy STRATEGIC VALUE OF KNOWLEDGE SYNTHESIS TECHNOLOGIES IN THE CONTEXT OF INTELLECTUAL CAPITAL	347
Nehme Mohamad NEW PERCIEVES FOR CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY APPROACHES IN DEVELOPING COUNTRIES	352
Олійник Наталія, Макаренко Сергій, Юткевич Анастасія УПРАВЛІННЯ «ЗЕЛЕНИМ» БІЗНЕСОМ: МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ / Oliinyk Nataliia, Makarenko Serhii, Yutkevych Anastasiia MANAGEMENT OF «GREEN» BUSINESS: OPPORTUNITIES FOR UKRAINE	362
Погуда Наталія, Куріна Катерина ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ МАРКЕТИНГОВИХ СТРАТЕГІЙ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ РОЗВИТКУ ФРАНЧАЙЗИНГУ / Pohuda Nataliia, Kurina Kateryna DIFFERENTIATION OF MARKETING STRATEGIES OF TOURIST ENTERPRISES BASED ON FRANCHISING	368
Paresashvili Nino, Edzgveradze Teona JOB SATISFACTION IN THE CONTEXT OF ORGANIZATIONAL BEHAVIOR	374
Сагайдак Михайло, Шапран Олександр СПІРАЛЬНА МОДЕЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА / Sahaidak Mykhailo, Shapran Alexander HELIX ORGANIZATION MODEL OF A MODERN ENTERPRISE	380

Олійник Наталія,

к.т.н., доц., доцент кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки

Херсонський національний технічний університет

nat-o@ukr.net

Макаренко Сергій,

к.е.н., доцент кафедри менеджменту і адміністрування

Херсонський державний університет

makar0684@gmail.com

Юткевич Анастасія,

магістр

Херсонський національний технічний університет

yutkevich.1996@icloud.com

УПРАВЛІННЯ «ЗЕЛЕНИМ» БІЗНЕСОМ: МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ

Анотація. Розглянуто сутність концепції «зеленого» бізнесу. Визначено перспективи розвитку «зеленого» бізнесу як частини форми функціонування «зеленої» економіки. Досліджено економічний потенціал «зеленого» бізнесу, вказано на доцільність збільшення «зелених» інвестицій, залучення яких дозволить Україні вийти на якісно новий рівень розвитку. Серед напрямів реалізації «зеленого» бізнесу виділено: раціональне використання природно-ресурсного потенціалу, виробництво органічної продукції.

Ключові слова: «зелений» бізнес, природні ресурси, ресурсозбереження.

Oliinyk Nataliia,

Ph.D, Associate Professor,

Assistant professor of Economics, Entrepreneurship and Economic Security Department,

Kherson National Technical University

nat-o@ukr.net

Makarenko Serhii,

Ph.D, Assistant professor of Management and Administration Department,

Kherson State University

makar0684@gmail.com

Yutkevych Anastasiia,

Master`s degree,

Kherson National Technical University

yutkevich.1996@icloud.com

MANAGEMENT OF «GREEN» BUSINESS: OPPORTUNITIES FOR UKRAINE

Abstract. The article is devoted to essence of the concept of «green» business. The perspectives of development of «green» business as functional form of «green» economy have been defined. The economic potential of the «green» business indicated the necessity to increase «green» investment, involvement which will allow Ukraine to reach a new level of development. Among the directions of the «green» business highlighted the rational use of natural resources, production of organic products.

Keywords: «green» business, natural resources, resource conservation.

У світлі наростаючих глобальних проблем, таких як зміна клімату, збільшення кількості населення, забруднення довкілля, неефективне використання та виснаження природних ресурсів, для забезпечення подальшого розвитку людства є життєво важливим перехід на світовому рівні до технологій та методів, які є менш екологічно шкідливими та спрямовані на ресурсозбереження. Кожен суб'єкт господарювання зобов'язаний чітко представляти на перспективу потребу у фінансових, сировинних, трудових, інтелектуальних ресурсах, виробничих потужностях, джерелах їх одержання, а також уміти ефективно використовувати наявні виробничі й природні ресурси у процесі роботи свого господарства та адекватно й оперативно реагувати на зміни, які відбуваються в оточуючому бізнес-середовищі, з одночасною мінімізацією ризиків для навколишнього природного середовища [1, с. 36]. І в цьому може допомогти розвиток нового виду бізнесу, який отримав назву «зелений».

«Зелений» бізнес є новою формою діяльності в економічній сфері, що набуває дедалі більше актуальності та розвивається швидкими темпами. Цей вид підприємницької діяльності передбачає застосування «зелених»

технологій та формування екологічної свідомості споживачів та виробників, що є головною відмінністю цього виду бізнесу від інших комерційних видів діяльності. Концепція «зеленого» бізнесу спрямована на сприяння раціонального використання ресурсів і зменшення негативного антропогенного впливу діяльності компаній на навколишнє середовище [2, с. 22].

Отже, «зелений» бізнес можна вважати як бізнес-діяльність, яка має мінімальний негативний вплив на глобальне або місцеве навколишнє середовище, суспільство або економіку. «Зелений» бізнес – це частина форми функціонування «зеленої» економіки, основною метою якої є забезпечення раціонального використання можливостей навколишнього середовища під час організації господарської діяльності. «Зелений» бізнес прагне поєднати у собі екологічне відношення до навколишнього середовища (екологічна складова), справедливе ставлення до працівників (соціальна складова) та економічний успіх (економічна складова).

Досягнення країн у сфері управління природними ресурсами та їх раціонального використання визначають за рівнем індексу екологічної ефективності. Місце України у рейтингу екологічної ефективності в 2018 р. наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Рейтинг екологічної ефективності країн світу в 2018 р.

Країни	Індекс екологічної ефективності	Місце в рейтингу
Швейцарія	87,42	1
Франція	83,95	2
Данія	81,60	3
Мальта	80,90	4
Швеція	80,51	5
Литва	69,33	29
Болгарія	67,85	30
Чеська Республіка	67,68	33
Латвія	66,12	37
Угорщина	65,01	43
Білорусь	64,98	44
Румунія	64,78	45
Польща	64,11	50

Росія	63,79	52
Казахстан	54,56	101
Туреччина	52,96	108
Україна	52,87	109
Молдова	51,97	112

Джерело: складено авторами за даними [3, с. 11]

Індекс екологічної ефективності у 2018 р. містить 24 показники в 10 категоріях, які відображають різні аспекти стану навколишнього природного середовища та життєздатності її екологічних систем, збереження біологічного різноманіття, протидії зміні клімату, стану здоров'я населення, практику економічної діяльності і ступінь її навантаження на навколишнє середовище, а також ефективність державної політики в області екології, що дозволяє оцінити стан навколишнього середовища та життєздатність екосистем 180 країн світу [3, с. 10]. У 2018 р. лідером за рівнем екологічної ефективності визнано Швейцарію. У першу п'ятірку лідерів також увійшли Франція, Данія, Мальта та Швеція. Україна в рейтингу посіла 109 місце серед 180.

Покращити екологічну ситуацію в країні, прискорити екологізацію виробництва, забезпечити раціональне використання природних ресурсів можливо шляхом збільшення «зелених» інвестицій, залучення яких дозволить Україні вийти на якісно новий рівень розвитку.

Для забезпечення залучення необхідного обсягу інвестиційних ресурсів у перспективні інноваційні проекти в межах реалізації концепції «зеленої» економіки органи державної влади й місцевого самоврядування повинні розробити узгоджений механізм стимулювання вітчизняного бізнесу для максимізації ефективності використання природних ресурсів у виробничому процесі. Зазначене може проявлятися у вигляді надання додаткових пільг при закупівлі інноваційного обладнання, що не виробляється на території країни, залученні іноземного капіталу у розвиток провідних промислових підприємств [4, с. 66].

Важливим напрямом реалізації «зеленого» бізнесу є раціональне використання природно-ресурсного потенціалу. Ресурсозбереження – тренд і виробнича необхідність останніх років. Основними показниками, що характеризують процес «озеленення» промисловості є кількість упроваджених маловідходних та ресурсозберігаючих технологій на промислових підприємствах, а також кількість самих підприємств, що їх впроваджували.

На рис. 1 досліджено динаміку кількості промислових підприємств України, що впроваджували маловідходні, ресурсозберігаючі технології, та визначено їх питому вагу в загальній кількості промислових підприємств. Частка промислових підприємств України, що впроваджували маловідходні, ресурсозберігаючі технології, протягом 2010-2018 рр. є низькою та коливається по роках – від 1,4 % в 2014 р. до 5,3 % у 2016 р. В 2018 році частка промислових підприємств, що впроваджували маловідходні, ресурсозберігаючі технології, склала 4,7 %, а в середньому за досліджуваний період – 3,0 %.

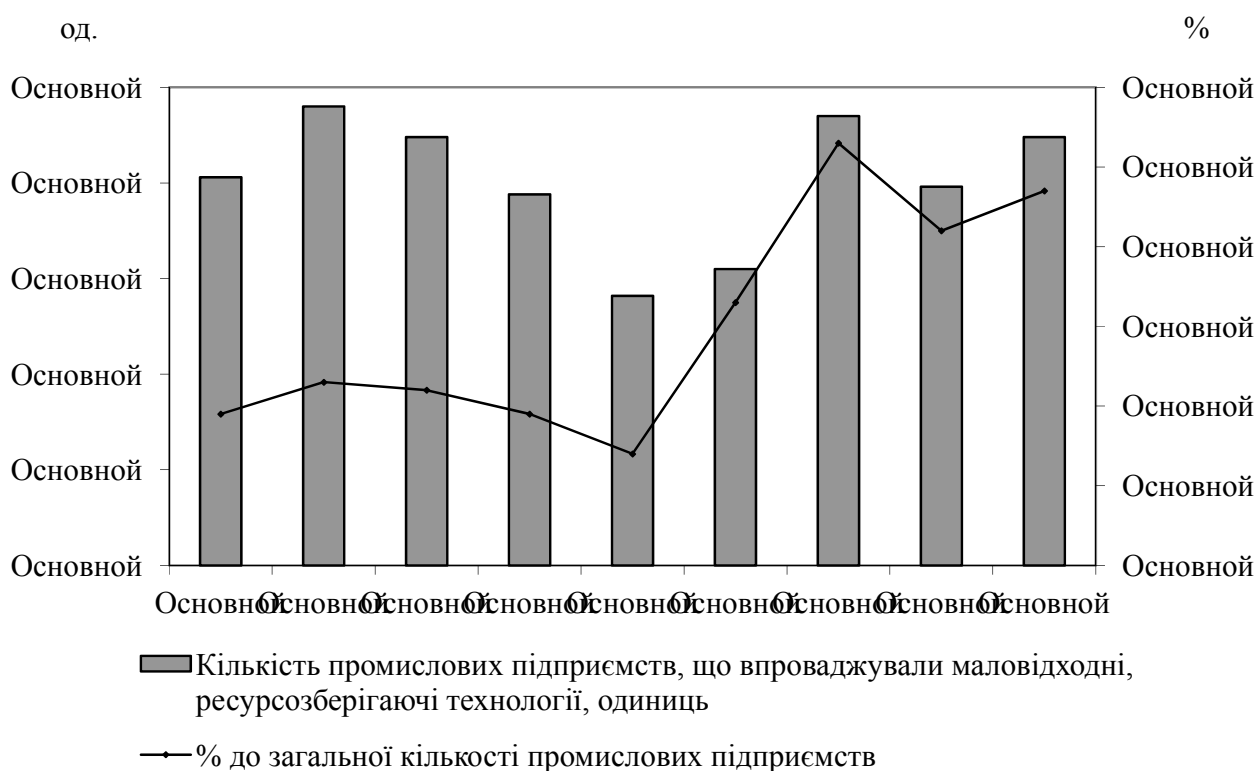

Рис. 1. Динаміка кількості промислових підприємств України, що впроваджували маловідходні, ресурсозберігаючі технології, та їх питома вага в загальній кількості промислових підприємств протягом 2010-2018 рр.

Джерело: розраховано та побудовано авторами за даними [5]

Крива динаміки показника кількості промислових підприємств, що впроваджують маловідходні, ресурсозберігаючі технології, просідає саме у складні для промисловості 2014 та 2015 рр. Це пов'язано з тим, що в Україні саме в ці роки відбулося різке знецінення національної

валюти, внаслідок чого у вітчизняних підприємств не вистачало фінансових ресурсів для закупівлі імпортного інноваційного обладнання.

Перспективним напрямом реалізації «зеленого» бізнесу також є виробництво органічної продукції. Так, у раніше проведених дослідженнях [6] встановлено, що екологічно чисту продукцію можна отримувати і в наших умовах господарювання, якщо не нехтувати досвідом роботи багатьох поколінь аграріїв – як вітчизняних, так і зарубіжних. Виробництво екологічно чистої продукції може стати своєрідною візитної карткою економіки України, яка дозволить покращити імідж вітчизняної продукції на світовому ринку, збільшить обсяги залучення інвестицій у розвиток аграрного сектору та суміжних із ним галузей, що неодмінно позитивно позначиться на соціально-економічному та культурному розвитку нашої країни. На нашу думку, однією із ефективних бізнес-стратегій майбутнього є створення виробничого процесу, який забезпечив би повний цикл виробництва органічної продукції: виробництво, переробка та доставка готової продукції кінцевому споживачеві (у роздрібну мережу).

Проте українські науковці А.О. Гура та Т.Г. Гуцан [7] вважають, що формування національного ринку органічної продукції ускладнюється двома проблемами – недостатньою популярністю ідеї чистої продукції та високою ціною для населення. Споживачами цієї продукції є переважно люди з середнім та високим рівнем доходу. Вихід національних виробників на світовий ринок органічної продукції ускладнюється невідповідністю українського товару міжнародним нормам та стандартам, складністю процесу сертифікації.

Отже, ефективною бізнес-стратегією майбутнього є розвиток та впровадження «зеленого» бізнесу, завдяки чому підприємства будуть не тільки публічно демонструвати свою екологічну відповідальність, скорочуючи об'єми спожитих ресурсів та зменшуючи забруднення довкілля, але й отримують практичний зиск, такий як зниження витрат на виробництво продукції (надання послуг, виконання робіт), підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства та покращення його іміджу у стосунках із стейкхолдерами.

Список використаних джерел

1. Макаренко С.М. Управління інвестиційно-інноваційною діяльністю промислових підприємств / С.М. Макаренко, Н.М. Олійник, С.А. Рибачок // Світові тенденції розвитку зеленої економіки: регіональні аспекти і межі зростання : Матеріали одинадцятої міжнародної

науково-практичної конференції. – Херсон: Херсонський національний технічний університет, 2019. – С. 36-39.

2. Боярчук А.І. Концептуальні засади управління «зеленим» бізнесом із урахуванням досвіду міжнародного фінансового менеджменту / А.І. Боярчук, Д.В. Чабанов // Економічні інновації: Збірник наукових праць. – Одеса: Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України. – 2019. – Т. 21. – Вип. 3 (72). – С. 18-25.

3. Моніторинг озеленення економіки при реалізації угоди про асоціацію Україна – ЄС : Аналітична доповідь / [В.Г. Потапенко, Є.В. Хлобистов, Л.В. Дейнеко та ін.]. – К.: Видавничий дім «Гельветика», 2019. – 54 с.

4. Макаренко С.М. Удосконалення державної інвестиційної політики як основи впровадження інноваційних технологій на вітчизняних підприємствах / С.М. Макаренко, Н.М. Олійник, С.А. Рибачок // Економічні інновації: Збірник наукових праць. – Одеса: Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України. – 2019. – Т. 21. – Вип. 3 (72). – С. 62-70.

5. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

6. Макаренко С.М. Виробництво екологічно чистої продукції як основа визначення оптимальної стратегії розвитку суб'єктів господарювання регіону / С.М. Макаренко, Н.М. Олійник, І.В. Шарапа // Економічні інновації. Українське Причорномор'я в національних і міжнародних координатах розвитку: природокористування, рекреація та туризм, соціальна сфера. – Одеса, 2011. – Вип. 44. – С. 156-160.

7. Гура А.О. Зелена економіка: сутність, чинники та перспективи розвитку в Україні / А.О. Гура, Т.Г. Гуцан // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Економіка». – 2017. – Вип. 17. – С. 42-52.

Погуда Наталія,

к.е.н., доцент, доцент кафедри туризму

ХНЕУ ім. С. Кузнеця

nvpoguda@gmail.com

Наукове видання

**Стратегія бізнесу:
футурологічні виклики /
Business strategy:
futurological challenges**

**Збірник матеріалів
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції**

20-22 листопада 2019 р.

Видано в авторській редакції

Підписано до друку 14.11.19. Формат 60×84/8
Друк. арк. 20,66. Зам. № 19-5574

Державний вищий навчальний заклад
«Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
03680, Україна, м. Київ, пр. Перемоги, 54/1
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи (серія ДК, №235 від 07.11.2000)
Тел./факс (044) 537-61-41; тел.(044) 537-61-44
E-mail: publish@kneu.kiev.ua